

Nr 20

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 10 februari 1956 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 59, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

Efter särskild prövning kan skattskyldig vid såväl den kommunala som den statliga taxeringen utöver ortsavdrag erhålla avdrag för nedsatt skatteförmåga med högst 3 000 kronor bl. a. på grund av att hans inkomst efter avdrag av därå belöpande skatt inte uppgår till existensminimum. Till följd av de ökade levnadskostnaderna är ramen för bestämmande av existensminimum — summan av kommunalt ortsavdrag och extra avdrag — inte längre tillräcklig. I propositionen föreslås såsom ett provisorium i avvaktan på en lösning av frågan om höjda kommunala ortsavdrag, att maximibeloppet för det extra avdraget vid den kommunala taxeringen skall höjas till 5 000 kronor. Motsvarande höjning föreslås av maximibeloppet för det särskilda avdrag som kan beviljas folkpensionärer.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 5 § 1 mom. och 50 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 ävensom anvisningarna till 19 §, punkt 3 av anvisningarna till 20 § samt punkterna 1 och 2 av anvisningarna till 50 § samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

¹ Senaste lydelse av 5 § 1 mom. se 1954:44, av 50 § 2 mom. se 1955:122, av anvisningarna till 19 § se 1955:245, av punkt 3 av anvisningarna till 20 § se 1951:324 samt av punkterna 1 och 2 av anvisningarna till 50 § se 1951:422.

(Nuvarande lydelse)

5 §.

1 mom. Från skatteplikt undantagas:

a) nationalparker och — — — industriell anläggning;

d) statens samt kommuns eller annan menighets byggnader för allmän styrelse eller förvaltning ävensom för kultur- eller rättsvård, ordning eller säkerhet, *fattigvård*, barnavård, sundhetsvård, religionsvård eller undervisning;

e) byggnader som — — — avsedda byggnader.

Därest under — — — fastighetens värde.

Från skatteplikt — — — ecklesiastik boställsordning.

50 §.

2 mom. För fysisk — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 3 000 kronor.

Om skattskyldigs — — — ovan sägs.

Skattskyldig, vars — — — stycket förmåles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

till 19 §.

Fattigunderstöd, begravningshjälp samt underhåll, som lämnats fånge eller patient å hospital, m. m. dyl. är icke att hänföra till skattepliktig in-

(Föreslagen lydelse)

5 §.

1 mom. Från skatteplikt undantagas:

a) nationalparker och — — — industriell anläggning;

d) statens samt kommuns eller annan menighets byggnader för allmän styrelse eller förvaltning ävensom för kultur- eller rättsvård, ordning eller säkerhet, barnavård, sundhetsvård, religionsvård eller undervisning, *så ock byggnader, som avses i 18 och 41 §§ lagen om socialhjälp*;

e) byggnader som — — — avsedda byggnader.

Därest under — — — fastighetens värde.

Från skatteplikt — — — ecklesiastik boställsordning.

50 §.

2 mom. För fysisk — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 5 000 kronor.

Om skattskyldigs — — — ovan sägs.

Skattskyldig, vars — — — stycket förmåles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

till 19 §.

Socialhjälp, begravningshjälp samt underhåll, som lämnats fånge eller patient å hospital, m. m. dyl. är icke att hänföra till skattepliktig inkomst.

Anvisningar

(Nuvarande lydelse)

komst. Detsamma gäller i fråga om till föreningar influtna medlemsavgifter.

Utbytes sådan — — — skattepliktig infäkt.

Bestämmelsen att — — — sistnämnda lag.

till 20 §.

3. Såsom svenska allmänna skatter räknas allmänna utskyldes till staten samt till landsting, kommun, församling, skoldistrikt, *fattigvårdssamhälle, som avses i 6 § lag om fattigvården*, tingslag och municipalsamhälle. Såsom allmän skatt räknas däremot icke skogsvårdsavgift.

till 50 §.

1. Den skattskyldiges — — — inkomsten åtnjutits.

Den myndighet — — — särskilda fallet.

Normalbeloppen för — — — förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning — — — i inkomsten.

Fråga om — — — förmånens värde.

Har den — — — därtill föranleda.

Har den — — — skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmäles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst 3 000 kronor, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, dock högst 3 000 kronor, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga — — — normal arbetsinkomst.

(Föreslagen lydelse)

Detsamma gäller i fråga om till föreningar influtna medlemsavgifter.

Utbytes sådan — — — skattepliktig infäkt.

Bestämmelsen att — — — sistnämnda lag.

till 20 §.

3. Såsom svenska allmänna skatter räknas allmänna utskyldes till staten samt till landsting, kommun, församling, skoldistrikt, tingslag och municipalsamhälle. Såsom allmän skatt räknas däremot icke skogsvårdsavgift.

till 50 §.

1. Den skattskyldiges — — — inkomsten åtnjutits.

Den myndighet — — — särskilda fallet.

Normalbeloppen för — — — förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning — — — i inkomsten.

Fråga om — — — förmånens värde.

Har den — — — därtill föranleda.

Har den — — — skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmäles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst 5 000 kronor, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, dock högst 5 000 kronor, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga — — — normal arbetsinkomst.

(Nuvarande lydelse:)

2. Därest skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension eller i 50 § omförmålt änke- eller änklingsbidrag uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock högst 3 000 kronor. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnadskostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn härtill.

Om skattskyldig — — — nedsatt skatteförmåga.

Därest folkpensionen — — — därtill föranleda.

(Föreslagen lydelse:)

2. Därest skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension eller i 50 § omförmålt änke- eller änklingsbidrag uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock högst 5 000 kronor. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnadskostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn härtill.

Om skattskyldig — — — nedsatt skatteförmåga.

Därest folkpensionen — — — därtill föranleda.

Denna lag skall, såvitt angår 50 § 2 mom. samt punkterna 1 och 2 av anvisningarna till 50 § träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att lagen i nu angivna delar icke skall äga tillämpning beträffande 1956 års taxering eller beträffande eftertaxering för år 1956 eller tidigare år. I övrigt skall denna lag träda i kraft den 1 januari 1957.

Till utskottet har hänvisats de i anledning av propositionen väckta likalydande *motionerna* I: 493 av herrar *Alvar Andersson* och *Lars Andersson* samt II: 653 av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Hedenäset, vari hemställt, »att riksdagen vid behandling av propositionen nr 59 måtte besluta, att extra avdrag vid existensminimum må kunna beviljas även för skattskyldig med belåningsbar egnahems- eller villafastighet för eget eller familjens utnyttjande eller annan tillgång av motsvarande värde, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till författningsändringar härför».

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit de vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande *motionerna* I: 117 av herr *Weiland* m. fl. samt II: 163 av herr *Larsson* i Stockholm och fröken *Höjer*, vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av gällande författning att även personer med mindre tillgångar i kapital eller fastighet kan komma i åtnjutande av extra skatteavdrag enligt 50 § i kommunalskatte-lagen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 163 och II: 653.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

Vid taxeringen fastställs för varje skattskyldig en taxerad inkomst. Denna utgör vid taxeringen till statlig inkomstskatt sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor efter avdrag för honom tillkommande allmänna avdrag. Vid taxeringen till kommunal inkomstskatt utgör sammanlagda beloppet av den inkomst från en eller flera förvärvskällor, vilken är skattepliktig i en kommun — minskad i förekommande fall med allmänna avdrag — och garantibelopp för fastighet den skattskyldiges inom samma kommun taxerade inkomst. Därefter fastställs en beskattningsbar inkomst, vilken för skattskyldig fysisk person framkommer genom att den taxerade inkomsten — såvitt avser taxeringen till kommunal inkomstskatt den taxerade inkomsten i hemortskommunen — minskas med honom tillkommande ortsavdrag och i förekommande fall även med det ytterligare avdrag som han efter särskild prövning kan medgivas vid nedsatt skatteförmåga.

Ortsavdragens storlek varierar med ortsgrupp och civilstånd m. m. De kommunala ortsavdragen är lägst 1 230 och högst 2 000 kronor, medan de statliga ortsavdragen är lägst 1 760 och högst 4 000 kronor.

Bestämmelser om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid den kommunala taxeringen har intagits i 50 § 2 mom. *kommunalskattelagen*. Enligt andra stycket av nämnda moment må extra avdrag med högst 3 000 kronor efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande beviljas skattskyldig, vars skatteförmåga finnes under beskattningsåret ha varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt åtnjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet (s. k. ömmande omständigheter). Enligt tredje stycket av samma moment kan även skattskyldig, vilkens inkomst — efter avdrag av därå belöpande skatt — på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses ha behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum), efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande utöver ortsavdrag erhålla avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga med högst 3 000 kronor.

I detta sammanhang torde vidare böra erinras om stadgandet i 50 § 2 mom. fjärde stycket *kommunalskattelagen*. Enligt detta stadgande skall skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension eller av bidrag, som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn — därest särskilda omständigheter inte till annat föranleder — anses ha haft sådan nedsatt skatteförmåga, varom i andra stycket av samma moment förmäles.

Närmare föreskrifter angående bestämmande av extra avdrag för nedsatt skatteförmåga meddelas för vissa fall i anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen. Enligt dessa föreskrifter gäller bl. a., att den myndighet Kungl. Maj:t därtill förordnar skall fastställa normalbelopp för existensminimum för olika delar av riket, avsedda att tjäna till ledning vid bestämmande av existensminimum i det särskilda fallet.

I 9 § 2 mom. andra stycket *förordningen om statlig inkomstskatt* stadgas att skattskyldig, vars skatteförmåga finnes ha varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra eller tredje stycket kommunalskattelagen förmåles, må efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande utöver ortsavdrag erhålla ytterligare ett avdrag med högst 3 000 kronor.

Enligt 41 § 2 mom. *uppbördsförordningen* äger lokal skattemyndighet efter ansökan av skattskyldig medge befrielse från eller nedsättning av skatteavdrag. Sådan befrielse eller nedsättning må beviljas, om det belopp, som skulle återstå sedan skatteavdrag gjorts, understiger vad den skattskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum). Nedsättning av skatteavdrag för preliminär skatt kan dock inte medgivas annat än vid nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller i annat därmed jämförligt läge. Det belopp, som motsvarar den skattskyldiges existensminimum, skall beräknas med ledning dels av bestämmelserna i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen och anvisningarna till denna paragraf dels ock av de normalbelopp för existensminimum, som fastställles jämlikt nämnda lagrum.

Om den skattskyldige under beskattningsåret enligt beslut av lokal skattemyndighet åtnjutit befrielse från eller nedsättning av den preliminära skatten på grund av nedsatt skatteförmåga vid existensminimum, gäller enligt anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen, att vid prövning av frågan om avdrag vid taxeringen för nedsatt skatteförmåga avvikelse inte bör ske från det av nämnda myndighet fastställda existensminimibeloppet. Avvikelse kan emellertid ske om nya omständigheter framkommit.

Hänsyn till nedsatt skatteförmåga tages även vid beräkning av preliminär B-skatt och vid jämkning av preliminärskatt.

Av 10 § andra stycket *uppbördsförordningen* framgår, att preliminär A-skatt inte skall utgå för folkpension enligt lagen om folkpensionering.

Enligt Kungl. Maj:ts förordnande den 8 juni 1951 (SFS nr 460/1951) ankommer det på centrala uppbördsnämnden att för olika delar av riket fastställa normalbelopp för existensminimum.

Centrala uppbördsnämnden har i en till finansdepartementet den 24 september 1955 inkommen skrivelse anmält, att den ram, som står till förfogande för bestämmande av normalbeloppen och för existensminimum i de enskilda fallen, på grund av de ökade levnadskostnaderna inte längre är tillräcklig. En vidgning av denna föreslås därför av nämnden.

Över skrivelsen har efter remiss *yttranden* avgivits av kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, över-

ståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands, Örebro och Väster-norrlands län, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges hărădsskrivarförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Förening-en Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfogdar, Svenska exeku-tionsmännens riksförbund och Taxeringsnämndsordförändenas riksförbund.

Föredragande departementschefen har tillika omnämnt, att från *länsstyrelsen i Örebro län* den 7 juli 1954 inkommit en skrivelse, vari framhålls att det rådde bristande överensstämmelse mellan normalbeloppen för existensminimum vid skatteuttag och i fattigvårdsfall samt att nämnda förhållande förorsakat olägenheter.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvi-sar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Centrala uppborädsnämndens framställning, s. 7—10.

Remissyttrandena, s. 10—14.

Departementschefen, s. 14—18.

Av innehållet i de förenämnda *motionerna* må här återgivas följande.

I de likalydande *motionerna* I: 117 och II: 163 har bl. a. fram-hållits, att enligt anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen medgåves icke avdrag vid existensminimum, om den skattskyldige ägt tillgångar; dock att därvid bortsåges från sedvanliga husgeråd, möbler och kläder, arbets-redskap, mindre bostadsfastighet av enklaste beskaffenhet o. s. v. Med »enklaste beskaffenhet» torde menas en standard jämförlig med äldre stu-ga. I varje fall kunde egnahem icke inneslutas i begreppet enligt vad depar-tementschefen anförst i propositionen nr 203/1951. Vore den skattskyldige folkpensionär kunde han enligt de särskilda bestämmelser, som gällde för dessa, få avdrag, men om folkpensionen inte uppginge till minst hälften av den sammanlagda inkomsten förlorade han den möjligheten. Han kunde då endast erhålla avdrag för nedsatt skatteförmåga, om han saknade till-gångar. Om vederbörande icke vore folkpensionär och icke åtnjöte änke-eller änklingsbidrag men trots detta hade med folkpensionären likvärdig inkomst, kunde han icke erhålla samma skattelindring som denne, om han hade tillgångar. Enligt motionärernas mening borde en person, som genom sparsamt och ordentligt leverne lyckats skaffa sig ett mindre kapital, inte komma i sämre ställning i skattehänseende än den, som inte tänkt på att spara för framtiden. En höjning av de kommunala ortsavdragen upp i nivå med de statliga löste icke detta problem.

Till stöd för yrkandet i de likalydande *motionerna* I: 493 och II: 653 har motionärerna bl. a. framhållit, att bestämmelserna om avdrag

för nedsatt skatteförmåga hade fått den innebörden, att en skattskyldig, som ägde en bostad »av enklaste beskaffenhet» kunde beviljas extra avdrag vid existensminimum, medan en skattskyldig, som ägde belåningsbar egna-hems- eller villafastighet, icke kunde erhålla sådant avdrag, oaktat att hans inkomst efter avdrag av skatt icke svarade mot existensminimum. Personer med inkomster, som vore så låga, att de efter avdrag av skatten inte ens medgäve täckning av ofrånkomliga levnadsomkostnader borde inte för skattens gäldande behöva riskera att förlora en acceptabel bostad. I praktiken innebure gällande bestämmelser oftast en särskild förmögenhetsbeskattning av tillgångar, som låge inom gränsen för det skattefria beloppet enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt.

Utskottet. Av gammalt har beskattningsnämnderna haft befogenhet att utöver ortsavdrag bevilja extra avdrag vid nedsatt skatteförmåga på grund av långvarig sjukdom, ålderdom och andra s. k. ömmande omständigheter.

På senare tid har detta avdragssystem — främst på grund av de kommunala ortsavdragens otillräcklighet — kompletterats med nya regler. Sålunda infördes år 1948 en bestämmelse av innebörd att den, vars inkomst helt eller huvudsakligen utgöres av folkpension, förutsattes ha sådan nedsatt skatteförmåga som berättigar till särskilt avdrag.

År 1951 kompletterades avdragssystemet med bestämmelser om extra avdrag vid existensminimum. Dessa bestämmelser innebär, att avdrag för nedsatt skatteförmåga skall kunna beviljas jämväl i fall då en skattskyldigs inkomst på grund av nedsatt arbetsförmåga, stor försörjningsbörda eller liknande, efter avdrag för därå belöpande skatt, inte motsvarar existensminimum, d. v. s. vad han kan anses ha behövt till underhåll för sig och sin familj. De extra avdrag för nedsatt skatteförmåga som kan ifrågakomma i dylika fall skall bestämmas med hjälp av normalbelopp för existensminimum som för olika ortsgrupper fastställs av centrala uppbo-rdsnämnden. Dessa normalbelopp blir även normerande för de beslut om be-frielse från eller nedsättning av preliminär skatt som det ankommer på lokal skattemyndighet att meddela.

Det extra avdraget vid existensminimum bildar tillsammans med det kommunala ortsavdraget en ram för de skattefria inkomstbelopp som kan godkännas vid uttaget av preliminär skatt och den efterföljande taxeringen. Denna ram, vilken även gäller vid tillämpningen av de särskilda bestämmel-serna för folkpensionärer, utgör för makar i högsta ortsgruppen 5 000 kronor.

I den föreliggande propositionen har framlagts förslag om höjning av maximibeloppet för det extra avdrag som vid taxeringen till kommunal in-komstskatt kan medgivas vid existensminimum eller tillerkännas folkpen-sionär, vars huvudsakliga inkomst utgöres av folkpension, eller skattskyldig, vilken haft nedsatt skatteförmåga på grund av långvarig sjukdom etc. För samtliga fall föreslås en höjning från nu gällande 3 000 kronor till 5 000 kronor.

Såsom skäl för den föreslagna höjningen har departementschefen, såvitt avser det extra avdraget vid existensminimum, åberopat att en ökning av levnadskostnaderna ägt rum sedan det nu gällande maximibeloppet fastställdes år 1951. Härigenom hade maximibeloppet i många fall blivit otillräckligt, så att särskilt flerbarnsfamiljerna fått en efter hand försämrad ställning i förhållande till ensamstående och till makar utan barn eller med endast ett fåtal barn. Sedan centrala uppborðsnämnden, med hänsyn till bl. a. de ökade levnadskostnaderna, beslutat en höjning av normalbeloppen för existensminimum avseende år 1956, hade möjligheten att inom ramen för ortsavdrag och extra avdrag beakta barnfamiljernas relativt sett högre levnadskostnader ytterligare minskats. Makar i den högsta ortgruppen skulle vid oförändrat maximibelopp kunna tillgodoföras tillägg allenast för ett barn. För att bereda tillräckligt utrymme för flerbarnsfamiljernas existensminimum borde därför maximibeloppet för extra avdrag höjas. En sådan åtgärd borde betraktas som ett provisorium i avvaktan på att avsedd reform av de kommunala ortsavdragen genomfördes. Om tillfredsställande kommunala ortsavdrag därigenom kunde erhållas, borde alltså frågan om storleken av extra avdrag vid taxeringen i anledning av existensminimum omprövas.

Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget att man snarast kan komma till rätta med det förhållandet att maximibeloppet för det extra avdraget blivit otillräckligt, särskilt när det gäller äkta makar med mer än ett barn. Därvid torde i praktiken någon annan utväg icke stå till buds än att antingen bringa de kommunala ortsavdragen upp till samma nivå som de statliga eller höja maximibeloppet för det extra avdraget. Av skäl som departementschefen angivit bör för närvarande den sistnämnda utvägen tillgripas såsom ett provisorium i avvaktan på att reformen av de kommunala ortsavdragen genomföres. Utskottet, som finner storleken av den föreslagna höjningen till beloppet väl avvägd, får sålunda tillstyrka propositionen i denna del.

Beträffande frågan om höjning av extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid den kommunala taxeringen i andra fall än då existensminimum föreligger har departementschefen i huvudsak anfört följande. I vissa fall kunde utgående folkpensionsförmåner, inklusive kommunala tillägg, överstiga det belopp som vid taxeringen kunde bli skattefritt genom ortsavdrag och extra avdrag. Efter den höjning av pensionsförmånerna, som avsåges komma att genomföras under innevarande år, skulle än flera åldringar komma i åtnjutande av pensioner som överstege det skattefria beloppet. Även om det övervägande antalet folkpensionärer torde kunna hänföras under bestämmelserna om extra avdrag vid existensminimum, skulle i ett inte obetydligt antal fall de höjda pensionsbeloppen komma att beskattas även för den som vore helt beroende av sin folkpension. För att en dylik konsekvens skulle kunna undvikas borde även maximibeloppet för det särskilda avdraget för folkpensionärer höjas. En följd härav bleve att möjligheterna till avdrag vid ömmande omständigheter också ökades. Då detta avdrag beviljades efter

en individuell prövning i varje särskilt fall och den nuvarande gränsen för dylika avdrag stundom framstode såsom väl snäv, borde någon befogad invändning icke kunna anföras häremot.

Enligt utskottets mening bör den som för sin försörjning är helt beroende av folkpension icke behöva avstå någon del därav i skatt. Som departementschefen framhållit kan det emellertid för närvarande inträffa, att maximibeloppet för det extra avdrag, som kan tillerkännas folkpensionär, icke är tillräckligt. Då en sådan konsekvens icke bör godtagas, erfordras att även avdraget för folkpensionärer höjes, lämpligen med samma belopp som avdraget vid existensminimum. Härigenom vinnas även den fördelen att beskattningsmyndigheterna får möjligheter medge större avdrag i övriga fall av nedsatt skatteförmåga, då detta är påkallat. Utskottet får därför tillstyrka bifall till propositionen även i förevarande avseende.

Gentemot de föreslagna ikraftträdandebestämmelserna har utskottet intet att erinra. Utskottet vill understryka angelägenheten av att de lokala skattemyndigheterna så snart sig göra låter genomgår redan behandlade ansökningar om befrielse från eller nedsättning av skatteavdrag i och för undersökning av huruvida enligt de nya bestämmelserna förhöjt existensminimum kan ifrågakomma.

I propositionen har slutligen föreslagits vissa ändringar i kommunalskattelagen, betingade av ikraftträdandet av den nya lagen om socialhjälp. De föreslagna ändringarna, som är av redaktionell natur, föranleder intet särskilt yttrande från utskottets sida.

I de föreliggande motionerna har upptagits frågan om viss ändring av förutsättningarna för erhållande av extra avdrag för existensminimum. Den ifrågasatta ändringen avser bestämmelsen i punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen att extra avdrag vid existensminimum icke må medgivas, om den skattskyldige ägt tillgångar; dock att härvid bortses från sedvanliga husgeråd, möbler och kläder, arbetsredskap, mindre bostadsfastighet av enklaste beskaffenhet osv. I de i anledning av propositionen väckta, likalydande motionerna I: 493 och II: 653 yrkas sålunda att riksdagen måtte besluta sådan ändring av bestämmelserna att extra avdrag vid existensminimum må kunna beviljas även för skattskyldig med belåningsbar egnahe- eller villafastighet för eget eller familjens utnyttjande eller annan tillgång av motsvarande värde. I de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 117 och II: 163 hemställes återigen, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser att även personer med mindre tillgångar i kapital eller fastighet kan tillerkännas extra avdrag enligt 50 § kommunalskattelagen. Av innehållet i de sistnämnda motionerna framgår att motionärerna åsyftat såväl extra avdrag vid existensminimum som extra avdrag vid nedsatt skatteförmåga på grund av långvarig sjukdom, ålderdom etc.

Utskottet vill särskilt understryka, att den nyss återgivna bestämmelsen i punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen endast äger tillämpning på extra avdrag vid existensminimum. I fråga om avdrag för ned-

satt skatteförmåga av annan anledning exempelvis långvarig sjukdom finns icke någon föreskrift att sådant avdrag icke får medgivas om den skattskyldige äger förmögenhet. Förekomsten av mindre förmögenhet torde sålunda i regel ej i och för sig utgöra hinder för medgivande av dylikt avdrag. Det bör i detta sammanhang också framhållas, att avdrag i dessa fall kan medgivas vid inkomstlägen som avsevärt överstiger de av centrala uppborrdsnämnden fastställda normalbeloppen för existensminimum. Tillika bör nämnas, att skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension, skall anses ha sådan nedsatt skatteförmåga, som här avses.

Vad härefter angår frågan om utvidgning av möjligheterna att bevilja skattskyldig som äger förmögenhet extra avdrag vid existensminimum, får utskottet erinra om att liknande yrkanden tidigare varit föremål för riksdagens behandling. I det förslag från 1949 års uppborrdssakkunniga, som låg till grund för de år 1951 införda bestämmelserna om skattebefrielse vid existensminimum, anfördes bl. a. att skattskyldig icke borde medgivas avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga, om han hade förmögenhet. I några remissyttranden över förslaget hade anmärkts, att skattskyldiga i de lägsta inkomstklasserna härigenom skulle bli föremål för en extra förmögenhetsbeskattning. I anslutning därtill uttalade departementschefen i propositionen nr 203/1951 att han icke kunde finna anledning föreligga att betrakta saken ur en dylik synpunkt. Vad det här gällde att bedöma vore endast, om skatteförmågan varit så nedsatt att anledning till extra avdrag föreläge. Detta kunde icke anses vara förhållandet, där den skattskyldige hade förmögenhet. I så fall funnes ju tillgångar, varmed skatteskulden kunde gäldas. Frågan borde bedömas efter i huvudsak samma grunder, som tillämpades vid utmätning och införsel. Departementschefen instämde dock med de sakkunniga i att man vid fastställande av existensminimum borde bortse från smärre tillgångar, där det måste anses obilligt att begära att den skattskyldige skulle avyttra desamma för gäldande av skatt, t. ex. sedvanliga husgeråd, möbler och kläder, arbetsredskap, mindre bostadsfastighet av enklaste beskaffenhet o. s. v. Kontanta medel eller banktillgodohavanden ävensom belåningsbara egnahems- och villafastigheter borde dock regelmässigt beaktas. — I anledning härav framfördes motionsvis önskemål om en liberalare tillämpning av avdragsreglerna i så måtto, att extra avdrag skulle kunna tillerkännas även skattskyldiga med inkomst under existensminimum men med förmögenhet av mindre storleksordning. 1951 års bevillningsutskott framhöll som sin mening att ett tillgodoseende av nämnda önskemål skulle strida mot grundtanken i förslaget, att extra avdrag i de fall varom här vore fråga borde medgivas allenast då gäldande av skatten skulle medföra, att den skattskyldige skulle sakna medel till sitt och sin familjs uppehälle. Riksdagen biföll nämnda proposition i förevarande delar.

Utskottet får vidare erinra om att vid införandet av reglerna om avdrag vid existensminimum förutsattes att en individuell prövning av ärendena och en restriktiv tillämpning av bestämmelserna skulle komma till stånd. Då en sådan ordning alltjämt bör gälla, bör det enligt utskottets mening icke kom-

ma i fråga att vidtaga så vittgående generella uppmjukningar av förutsättningarna för medgivande av extra avdrag som ifrågasatts i motionerna I: 493 och II: 653. Å andra sidan kan emellertid skäl anföras för att i vissa lägen en skattskyldig bör kunna tillerkännas extra avdrag vid existensminimum, även om han har tillgångar av den art motionärerna närmast avser. I vad mån detta med hänsyn till utformningen av den återgivna bestämmelsen i punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen är möjligt är en tolkningsfråga, som torde böra bedömas bl. a. med ledning av det ovan återgivna departementschefsuttalandet i propositionen nr 203/1951. På detta sätt torde också det ifrågavarande stadgandet ha tillämpats av en del beskattningsnämnder och lokala skattemyndigheter.

Såvitt utskottet kunnat finna är läget på förevarande område icke sådant att lagstiftningsåtgärder nu kan anses påkallade. I vad mån förhållandena kan komma att ändras, om propositionsförslaget genomföres, finner sig utskottet icke nu kunna bedöma. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på hithörande problem och, om behov därav visar sig föreligga, låter företa en översyn av bestämmelserna.

Utskottet anser sig med hänsyn till det anförda icke kunna förorda bifall till de förevarande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 59 för sin del antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 117 av herr Weiland m. fl. samt II: 163 av herr Larsson i Stockholm och fröken Höjer; samt

2) de likalydande motionerna I: 493 av herrar Alvar Andersson och Lars Andersson samt II: 653 av herrar Larsson i Luttra och Larsson i Hedenäset

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson*, Eriksson, Söderquist, Velandér, Niklasson och Oscar Carlsson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Sundström*, Sjölin, Brandt, Vigelsbo*, Allard, Kärrlander, Anderson i Sundsvall och Nilsson i Bästekille.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.